

- незначна кількість якісно підготовлених педагогічних кадрів для проведення комп'ютерного тестового контролю, цілковита відсутність системно підготовлених фахівців з роботи у аналізованому напрямку;
- не напрацьована методика та відсутні чіткі вимоги до тестових матеріалів для проведення відповідного виду контролю знань;
- відсутність єдиного методичного центру, який здатний здійснювати загальне керівництво та координувати процеси наукового дослідження і практичної реалізації комп'ютерних технологій тестування [6, с. 190].

Незважаючи на те, що сьогодні комп'ютерне тестування є одним з найбільш поширених засобів ефективної перевірки знань учнів з іноземної мови, подальшої уваги потребує дослідження та розробка оптимальних методів комп'ютерного тестування як засобу контролю навчання іноземної мови.

Проведений нами аналіз опрацьованих матеріалів дозволяє стверджувати, що використання комп'ютерного тестування у процесі викладання іноземної мови є цілком доречним і необхідним. Водночас варто зауважити, що викладачі повинні розробляти тести залежно від етапу вивчення іноземної мови, їх навчальної мети. Також необхідно враховувати, наскільки тести вдосконалюють мовну підготовку студентів та наскільки об'єктивно вони оцінюють рівень розвитку знань, умінь та навичок студентів. Подальшого дослідження потребують аспекти, які пов'язані із визначенням вимог щодо розробки тестів, з'ясування їх структури та можливих форм залежно від виду діяльності, на перевірку якого вони орієнтовані. Варто наголосити на тому, що тестові завдання подекуди дозволяють перевірити лише обмежену частину знань і не можуть повністю замінити інші форми перевірки, хоча вони відкривають багато нових можливостей перед викладачем.

Список використаних джерел

1. Аванесов В. С. Понятийный аппарат педагогической тестологии. *Педагогическая диагностика*. 2002. № 2. С. 34–46.
2. Булах І. Є. Створюємо якісний тест : навч. посіб. Київ : Майстер-клас, 2006. 160 с.
3. Бушак Г. А. Тест як інструмент вимірювання навчальних досягнень студентів. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 100 с.
4. Долинер Л. И. Компьютерные тесты успеваемости как средство оптимизации учебного процесса. *Педагогическое образование*. 2004. № 1. С. 35–72.
5. Міщенко Т. Г. Комп'ютерні технології тестування і контролю навчання студентів економічних ВНЗ. *Фінансовий простір*. 2012. № 3 (7). С. 79–83.
7. Рахлецька В. Я. Особливості використання комп'ютерного тестування у навчанні англійської мови в нефілологічному вищому навчальному закладі. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2010. № 4. С. 189–193.
8. Тригуб Г. В. Комп'ютерне тестування як важливий засіб оцінювання знань з іноземної мови у студентів неспеціалізованих факультетів. *Актуальні питання іноземної філології*. 2017. № 6. С. 155–160.

Юлія ПЕРЕБИЙНІС

СПЕЦИФІКА ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Стрімкі суспільно-економічні перетворення викликають постійну трансформацію вимог до системи вищої освіти в Україні і світі. При цьому спостерігається зростання

популярності неформальної освіти, що супроводжується здобування працівниками професійної кваліфікації без отримання атестації. Завдяки ж всесвітній мережі «Інтернет» відбувається опанування навчальних ресурсів, які пропонуються як навчальними закладами, так і спеціалізованими освітніми платформами, тобто здобування інформальної освіти. Це підтверджує істинність твердження про заміну підходу «освіта на все життя» на концепцію «освіта упродовж усього життя», адже можливості для набуття сучасною людиною освітнього досвіду розширюються. Однак незважаючи на розмаїття видів освітніх послуг, сьогодні соціальний досвід та професійна компетентність отримується переважно шляхом участі майбутнього фахівця у її інституційних формах, бо таким чином отримується формальна освіта, наявність якої вимагається переважною кількістю роботодавців.

Відповідно до ст. 49 Закону України «Про вищу освіту» до форм здобуття освіти відносять інституційну (очну (денну, вечірню), заочну, дистанційну, мережеву) та дуальну [2]. Що ж стосується викладання іноземної мови за професійним спрямуванням у немовному ЗВО, її навчання передбачає організацію індивідуальної, індивідуально-групової та групової форм. Пізнавальна діяльність студентів може відбуватись у навчально-комунікативній ситуації часткової, обмеженої або повної автономії [4, с. 91].

Наразі умови пандемії, викликані розповсюдженням та постійною мутацією небезпечного для життєдіяльності людини вірусу Covid-19, змушують суб'єктів освітнього середовища в усьому світі учергове удаватися до дистанційного навчання. При цьому громадськість в Україні занепокоєна як зниженням рівня надання освітніх послуг, так і неналежним їхнім споживанням здобувачами освіти особливо на рівні середньої школи, оскільки відсутня традиційна комунікація вчителя і учня. Спостерігається певне послаблення виховного впливу, недостатній розвиток мотивації і самодисципліни, необхідних при дистанційному навчанні. Йдеться і про низький рівень сформованості умінь і навиків учасників освітнього процесу, критичних для роботи у таких обставинах.

Водночас стверджується [3, с. 4], що сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу у дистанційній формі, адже значну роль починають відігравати методи активного пізнання й самоосвіти. Студент має змогу працювати із навчальним матеріалом у межах такого режиму, який є прийнятним безпосередньо для нього, тобто йдеться про індивідуалізацію й диференціацію пізнавальної діяльності на основі особистісно орієнтованого підходу.

Виходячи із сучасної теорії комунікації, що стосується й комп'ютерно-опосередкованої комунікації, приходимо до висновку, що наразі є всі умови для необмеженої у часі й просторі участі фактично кожного здобувача вищої освіти у пізнавальній діяльності шляхом спілкування з іншими учасниками освітнього середовища за допомогою комп'ютерних технологій, які становлять «інфраструктуру, кістяк дистанційної освіти» [9, с. 3]. Вони створюють додаткові можливості для цілеспрямованого розвитку соціального складника освітнього процесу. Таким чином, оскільки поряд із традиційною формою на даний момент реальністю є й онлайн навчання, відбувається формування «електронного (інформаційно-комунікативного) освітнього середовища» [7, с. 164].

Водночас не викликає сумніву той факт, що задля забезпечення якості освіти прийнятнішою є комбінація зазначених вище форм у освітньому середовищі як середньої загальноосвітньої, так і передвищої та вищої шкіл. Аналіз наукових джерел свідчить, що така кореляція називається дослідниками комбінованим (змішаним) освітнім середовищем (*blended learning environment*) [3; 8; 11; 16] і визначається як уніфікований та цілісний освітній процес, учасники якого здійснюють свою пізнавальну діяльність як аудиторно, так і дистанційно. При цьому у останньому випадку переважають види роботи, що виконуються індивідуально чи у малих групах.

Власний досвід та спостереження дослідників [1, с. 35-37; 13, с. 84-85; 14, с. 100] дозволяють стверджувати, що до особливостей змішаної та дистанційної форм організації освітнього процесу належать його віртуалізація, глобалізація й студентоцентризм. Що ж стосується викладача, то хоча він перестає бути основним джерелом інформації, однак відіграє значну, якщо не ключову роль у посиленні мотивації до самостійного освоєння нових знань і удосконалення відповідних умінь і навиків стосовно усіх видів мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, письма й аудіювання), якщо йдеться про іноземну мову, завдяки чому активізується робота здобувачів освіти над удосконаленням власної іншомовної компетентності. Важливою залишається і взаємодія учасників освітньої діяльності у процесі онлайн занять та під час моніторингу навчальних досягнень студентів та їхньої корекції, оскільки забезпечення зворотного зв'язку за допомогою електронної пошти та чатів у соціальних мережах є умовою взаємодії у ході виправлення помилок, у цілому мотивуючи до подальшого удосконалення іншомовної компетентності, що значною мірою забезпечує успішність формування готовності здобувачів вищої освіти до комунікації за фахом.

Освітній процес у сучасному освітньому середовищі університету, у тому числі й опанування іноземною мовою за професійним спрямуванням, супроводжується побудовою індивідуальної траєкторії студентства шляхом урахування пізнавальних стратегій здобувачів освіти, їхнього рівня шкільної підготовки, забезпечення гнучкості режиму роботи, створення умов для розвитку навиків самоаналізу, самоконтролю та самооцінювання, що забезпечується й завдяки використанню переваг дистанційного і змішаного навчання.

Саме тому в таких умовах доцільним вважаємо розробку й упорядкування освітніх ресурсів, необхідних як для аудиторної, так і для самостійної роботи, що мають входити до електронних навчально-методичних посібників, укладених для використання у зазначених обставинах і розміщених на інтернет-платформах чи спеціалізованих сайтах ЗВО. Так, нами було розроблено посібник з англійської мови за правознавчим спрямуванням "*Legal English for Future Lawyers*", призначений як для майбутніх бакалаврів права, що вивчають відповідний навчальний предмет, так і для студентів старших курсів, які готуються до складання єдиного вступного іспиту з іноземної мови для вступу до магістратури, а також випускників, що мають бажання самостійно удосконалювати свою іншомовну компетентність. Залучення до навчального процесу такого посібника сприяє формуванню відкритого іншомовного комунікативного середовища, адже студенти отримують доступ до відеоблогів на юридичну тематику, розміщених на відеохостингах YouTube й Vimeo, навчальних відеофільмів, посилань на онлайн-курси іноземної мови для правників, юридичні словники, тематичні подкасти, відповідні мобільні застосунки й групи в соціальних мережах. Він також містить вокабуляр, тести для перевірки лексичного запасу і граматичних навиків, поради для написання анотацій і створення презентацій тощо [6, с. 275-277].

До переваг його використання відносимо постійну інтеракцію учасників освітньої діяльності завдяки наданню допомоги студентам у пошуку ресурсів для удосконалення іншомовної компетентності з-поміж інформаційних джерел, наявних в інтернеті, сприяння систематизації їхньої пізнавальної діяльності, уможливлення варіювання часових меж при опрацюванні матеріалу та рівня його складності, створення додаткових умов для зацікавлення майбутніх юристів у новому матеріалі, що презентується як на занятті, так і в тому, що опрацьовується самотужки, сприяння його закріпленню та моніторинг набутих компетентностей. Розміщені у такий спосіб матеріали можуть активно використовуватись і для позааудиторної роботи, як-от засідання дискусійної групи "English Club", що стосуються обговоренню навчальних відеоматеріалів, наприклад, художніх, мультиплікаційних фільмів і серіалів на правничу тематику. Переконані, що подібна тематична підбірка освітніх ресурсів відіграє важливу роль у

посиленні умотивованості студентів до безперервного вивчення іноземної мови і в подальшому.

Ще одним аспектом дистанційного і змішаного навчання, який не можемо обійти увагою, є створення сприятливого психологічного мікроклімату та усунення бар'єрів у спілкуванні. Якщо в умовах аудиторії ефективність комунікації між учасниками освітнього процесу визначається навіть тим, яким чином розміщено меблі, адже вони можуть призводити до фізичних бар'єрів, то реальністю онлайн занять є технічні перешкоди, причиною яких може бути незадовільна якість інтернет-сполучення, зокрема й незначна затримка у надходженні звукового сигналу. Важливим є і наявність увімкненого відеорежиму в усіх учасників онлайн-сесій, адже відсутність зорового контакту також є певною перешкодою для успішного спілкування.

Продуктивність кожного заняття залежить і від позитивного психологічного мікроклімату на занятті та відсутності психологічних бар'єрів. Зокрема, не можна не зважати на емоційний стан студентів, адже вони не завжди почуваються упевнено, особливо при незадовільному рівні шкільної іншомовної підготовки, тому такою важливою є доброзичливість та підтримка викладача [15, с. 584; 5, с. 200], що може виявлятися у вигляді невербальних сигналів (кивки, жести, посмішки тощо). До позитивного результату призводить і сприяння відходу студентами від фіксованого мислення (*fixed mindset*), тобто упевненості у тому, що їхній рівень здібностей, інтелекту незмінний. Натомість має відбуватися їх налаштування на так зване «мислення зростання» (*growth mindset*) – переконаності у тому, що названі риси кожного можуть поліпшуватись унаслідок докладання достатніх зусиль [10, с. 260; 12, с. 234-238].

Таким чином, зважаючи на зазначені вище об'єктивні обставини, вимогою сьогодення є трансформація звичного режиму роботи учасників освітньої діяльності, що виявляється у переході на дистанційну і змішану форми організації навчання у закладах освіти. У зв'язку з цим процес формування готовності майбутніх бакалаврів права до професійно орієнтованої комунікації іноземною мовою також видозмінюється, оскільки значно активніше залучаються відповідні онлайн ресурси, що стосується як проведення аудиторних занять, так і позааудиторних заходів та самостійної роботи. При цьому важливого значення набуває індивідуалізація й диференціація пізнавальної діяльності студентів шляхом надання права їм вибору завдань, що є посилюючими, тобто урахування попереднього досвіду здобувачів освіти, а також забезпечення своєчасного зворотного зв'язку з боку викладача, який має проводити моніторинг набуття ними компетентностей, визначених освітньою програмою. У цьому контексті слід наголосити на важливості подолання психологічних та фізичних бар'єрів, створення сприятливого мікроклімату, що забезпечує посилення внутрішньої мотивації до опанування іноземною мовою за професійним спрямуванням.

Список використаних джерел

1. Дроздова Ю. В., Колот Л. А. Змішане навчання як форма ефективної організації мовної освіти у вищому навчальному закладі. *Використання моделі змішаного навчання при викладанні іноземних мов: тези доповідей*. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. С. 35–38.
2. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 01.11.2021).
3. Капустин Ю. И. Педагогические и организационные условия эффективного сочетания очного обучения и применения технологии дистанционного образования: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Москва, 2007. 40 с.
4. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Науково-методичний журнал*. 2011. Вип. 21. С. 86–92.

5. Перебийніс Ю. В. Взаємодія учасників освітнього процесу в умовах змішаного й дистанційного навчання іноземній мові за професійним спрямуванням. *Проблеми викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції* (м. Мелітополь, 20 травня 2021 р.). Мелітополь, 2021. С. 197–201.
6. Перебийніс Ю. В. Самонавчання у процесі підготовки майбутніх бакалаврів права до професійно орієнтованого іншомовного спілкування. *Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 березня 2021 р.* / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Харків : Друкарня Мадрид, 2021. С. 275–277.
7. Розина И. Н. Учебная компьютерно-опосредованная коммуникация: теория, практика и перспективы развития. *Educational Technology & Society*. 2003. № 6 (2). С. 160–175.
9. Саєнко Н. В. Перспективи використання змішаного навчання у викладанні іноземної мови у ВНЗ. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2017. Вип. 41. С. 127–137.
10. Bates A. W. *Technology, E-learning and Distance Education*. 2nd ed. London, New York: Routledge, 2005. 256 p.
11. Blackwell L. S., Trzesniewski K. H., & Dweck C. S.. Implicit Theories of Intelligence Predict Achievement Across an Adolescent Transition: a Longitudinal Study and an Intervention. *Child Development*, January/February 2007, Vol. 78, Number 1, pp. 246-263.
12. Driscoll M. Blended Learning: Let's Get Beyond the Hype. *LTI Newslines: Learning & Training Innovation*, March 2002, URL: <http://www.elearningmag.com/elearning/article/articleDetail.jsp?id=11755>
13. Dweck C. S. *Mindset: The New Psychology of Success*. New York: Ballantine Books, 2007. 320 p.
14. Erben T., Ban R., and Castañeda M. *Teaching English Language Learners through Technology*. New York: Routledge, 2009. 240 p.
15. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 410 p.
16. Ricks S. E. Some Strategies to Teach Reluctant Talkers to Talk about Law. *Journal of Legal Education*, 2004, Vol. 54, p. 570, pp. 570-587.
17. Tomlinson B., Whittaker C. (eds.). *Blended Learning in English Language Teaching: Course Design and Implementation*. London: British Council, 2013. 258 p.

Олена ПАВЛЕНКО

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Розглядаючи характеристику та структуру іншомовної комунікативної компетентності за ієрархією, то безумовно компетенція монологічного та діалогічного мовлення постає однією із найголовніших серед усіх, але, незважаючи на це, інші також являються вагомими складниками компетентності. Тому формування компетентності монологічного мовлення залишається актуальним питанням.

Монологічне мовлення є усномовленневою формою спілкування, що передбачає зв'язне і неперервне висловлювання однієї особи, яке звернене до одного або декількох слухачів, співрозмовників.

Відповідно до цього компетентність монологічного мовлення – це здатність реалізовувати усномовленневу комунікацію у монологічній формі в життєво важливих для певного віку та періоду ситуаціях.